

Sözlü Kültür Hazinemiz

Elif Konar ÖZKAN*

Medeniyetimizin sözlü ve yazılı kültür kaynakları olan ninni, sayışmaca, bilmece, tekerleme, masal, efsane, destan ve mit gibi sözlü verimler, Türkçe imkânı bakımından paha biçilmez bir hazinedir. Bu verimlerden faydalanabilme noktasında öncelikle geleneğin hakkıyla bilinmesi önemlidir. Geleneğin bilinmesi için ise sözlü kültürün canlı olması gerekmektedir. Şehir yaşamında sözlü kültür zayıfladığı için bu verimler ancak derlemeler vb. yoluyla öğrenilebilmektedir.

Geleneğin imkânlarını fark edenler dönüp yeniden bunlara ulaşmak istemişler. 50'li-60'lı yıllarda halk edebiyatı verimleri, edebiyata taşınmaya çalışılmıştır; B. Rahmi Eyüboğlu vb.

Okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı için de gelenekten yararlanmanın hem her yaştan okura hem de yazar, çizer ve sanatçılara çok çeşitli imkânlar sağlayacağı muhakkaktır. Artık kaynakların çoğu gün yüzüne çıkmış durumdadır. Sözlü verimlerin Türkçe imkânı bakımından ve çocuk gerçekliğine uygun, çağdaş okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatına dönüşmesi için geleneğe daha esnek bir ilişki kurabilmek elzemdir. Kaynaklardaki unsurları bire bir kullanmak şart değildir. Bu

verimlerden yararlanarak, ilham alarak çok çeşitli ve birbirinden zengin ürünler ortaya çıkarılabilir.

Günümüzde örnekler de görebilmekteyiz: Mustafa Ruhi Şirin, *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* kitabında Keloğlan masallarını; Bestami Yazgan (daha öncesinde Orhan Veli'nin yaptığı gibi), *Şiirlerle Nasrettin Hoca* kitabında Nasrettin Hoca fıkralarını günümüz okurlarıyla buluşturmuştur. Melike Günyüz, *Keloğlan Suskunlar Ülkesinde* kitabında bir masalı yeniden kurgulayarak yazmıştır. *Keloğlan Şaşkınlar Ülkesinde* kitabı ile de masallarını bir diziyeye dönüştürmüştür. Miyase Sertbarut, Yılan Kale kitabında geleneksel Şahmeran hikâyesini-efsanesini fantastik ve bilim kurgu unsurlarla çağdaş çocuğun okuma arayışına bir seçenek sunmaya çalışmıştır. Gülsevin Kırıl, *Berber Pire ve Tellal Deve* kitabında masal unsurlarını, tekerlemeleri kullanarak mizahi bir yaklaşımla şiirli öyküler, öykü şiirler denemiştir.

Mustafa Delioğlu da bir çizer olarak pek çok kitabın resimlenmesinde gölge oyunu ve minyatürün imkânlarını kullanarak masalsı bir dünya canlandırmaktadır.

Dolayısıyla gelenekten istifade edildiğinde pek çok açıdan farklı ve zengin bir dünyaya ulaşılabilmekte ve bu dünyanın kapıları okurlara açılmaktadır. Önemli olan ürünlerin her geçen gün, kaliteli bir biçimde biraz daha artmasıdır. Bu bağlamda yazar, çizer, sanatçılar ile birlikte yazılı ve görsel medyaya, yayın dünyasına çok iş düşmektedir. Medeniyet hazinemiz pek çok alanyla bakir bir maden, işlenmemiş bir mücevher gibi alanda çalışanları beklemektedir.

* Doktora öğrencisi, çocuk yayınları editörü.